156. Perjantaina 16 päivänä joulukuuta 1994

kello 21.50

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi mielenterveyslain, lääninoikeuslain 11 §:n ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta 6068

Hallituksen esitys n:o 226
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

2) Ehdotukset laeiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995 ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 269
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44

3) Ehdotus laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta 6073

Hallituksen esitys n:o 210
Toivomusaloitteet n:ot 1408/1991 vp ja 186/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 45

4) Ehdotukset laeiksi laitoshoitoa koskevien lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 317
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 46

5) Ehdotus laiksi sähkömarkkinakeskuksesta 6084

Hallituksen esitys n:o 202
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

6) Ehdotukset laeiksi liikkuvasta kaupasta annetun lain ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n 22 kohdan kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 313
Talousvaliokunnan mietintö n:o 52

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksestä laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lasten päivähoidosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta (HE 211) ..... „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pelttari.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. von Bell.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi mielenterveyslain, lääninoikeuslain 11 §:n ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 226
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995 ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 269
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Mikäli hallituksen lakiesitykset hyväksytään tänään, merkitsee se sitä, että eduskunta ehdoin tahdoin ja tietoisesti suosii harmaitten työmarkkinoitten syntymistä tähän maahan. Sanon uudelleen: tietoisena ja ehdoin tahdoin suosii harmaiden markkinoiden lisääntymistä tähän maahan.

Arvoisa puhemies! Kyseessähän on lomautuksen johdosta maksettava työnantajan ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu. Tämä pitää sisällään myös sen, että lomautetulle maksetaan 15 päivän ajan alennettua, siis normaalia ansiosidonnaista työttömyysturvaa alempaa, lomautuspäivärahaa. Näistä asioista on keskusteltu aikaisemminkin. Kokoomuksen yrittäjäsiipi on vastustanut aikoinaan näitä lakiesityksiä, ja toivon, että kokoomuksessa olisi ryhtiliike meneillään, jolloin nyt vihdoin, arvoisa puhemies, nämä lakiesitykset kolmannen käsittelyn yhteydessä hylättäisiin. Korostan edelleen sitä, että eduskunnan tulee olla tietoinen siitä, että näillä lakiesityksillä ruokitaan harmaita markkinoita tässä maassa.

Arvoisa puhemies! Asia kävi erittäin selväksi valiokunnan kuullessa asiantuntijoita. Rakennusteollisuuden Keskusliiton edustaja totesi asian. Asian on todennut myös Suomen Sähköurakoitsijaliitto lähettämässään kirjeessä, ja myös Rakennusliiton työntekijäpuolelta asia tuli selväksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan hallituspuolueista muodostuva enemmistö ei kuitenkaan suostunut hylkäämään lakiesityksiä vaan yrittää nyt eräällä kosmeettisella muutoksella saada vietyä lait lävitse. Valiokunnan mietinnössä on siis enemmistön kanta, joka lähtee siitä, että työnantajan rangaistussakkoa tai lomautusmaksua peritään silloin, kun työnantajan palkkasumma ylittää miljoona markkaa. Tässä mielessä voi sanoa, että ehkä pienyrittäjien asialla olleet ovat nyt lievän kosmeettisen parannuksen saamassa aikaan, mutta todellisuudessa iso ongelma on ja säilyy.

Jo silloin, kun alun perin järjetön lomautussakkoasia eduskunnassa hyväksyttiin, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa saimme tietää niistä ongelmista, joita mm. Puu- ja erityisalojen liiton taholta tuotiin esille niillä aloilla, joilla on kausiluonteinen työ. Samanlainen on myös matkailuala ja monet muut alat. Myös suhdannesyistä tulee tilapäisesti tuotannossa häiriöitä.

Aikaisempi käytäntö oli joustava. Se mahdollisti sen, että työnantaja ja työntekijä pystyivät yhdessä neuvottelemaan siitä, miten on järkevää suorittaa lomautuksia. Se järjestelmä toimi. Mutta kun hallitus kuuli, että ilmeisesti muutamassa yrityksessä oli tehty niin, että työntekijät olivat olleet lomautuksen aikana todellisuudessa työssä, hallitus päätti säätää rangaistussakkomaksun työnantajille.

Tälle hallitukselle on hyvin tyypillistä, että kun tulee jokin epäkohta, vaikka se olisi kuinka marginaalinen, muutamien väärinkäyttötapausten perusteella lähdetään säätämään lakia, joka johtaa siihen, että mennään ojasta allikkoon. Tämä on tyypillistä tälle hallitukselle, ja niin aiotaan edelleenkin tehdä.

Arvoisa puhemies! Työntekijöiden asemasta: On aivan turha väittää, että Suomessa olisi millään tavalla erityisen hyvä työttömyysturvajärjestelmä. Päinvastoin kaikki tilastot puhuvat sen puolesta ja viestittävät siitä, että meillä myös ansiosidonnainen turva silloin, kun on kysymys pienipalkkaisista ihmisistä, on niin pieni, että sillä ei elä. Sitten lomautettuja työntekijöitä vielä ran-

gaistaan sillä, että heille maksetaan vielä alempaa lomautuspäivärahaa työttömyyskauden alkuvaiheessa. Mielestäni tämä on myös sellaista rankaisupolitiikkaa, joka on tavattoman epäoikeudenmukaista, ja tätäkin aiotaan siis jatkaa.

Arvoisa puhemies! Minä todella nyt vetoan niihin, jotka väittävät olevansa yrittäjien asialla, että kolmannessa käsittelyssä äänestätte näiden lakiesityksen hylkäämisen puolesta. Minä toimitan mielelläni teille ne kirjeet, jotka olemme saaneet mm. Rakennusteollisuuden Keskusliitolta ja muilta työnantajapuolen järjestöjen edustajilta, ja joissa he hyvin pystyvät kuvaamaan, miten epäoikeudenmukainen lakiesitys on.

Voin esimerkiksi kertoa, että Rakennusteollisuuden Keskusliiton edustaja toteaa, että "lomautussakko nostaa kustannuksia ja jäykistää työvoiman käyttöä". Siis ne, jotka puhuvat työvoiman joustavasta käytöstä, eivät voi olla näiden lakiesitysten takana. Rakennusteollisuuden Keskusliitto toteaa, että "kun työmarkkinoilla yleisesti on todettu tarve saada joustoja työvoiman käyttöön, lomautussakko on jäykistänyt sitä erityisesti rakennusalalla. Sen takia yritykset turvautuvat mieluummin aliurakoitsijoiden palveluihin kuin solmivat uusia työsuhteita". Edelleen todetaan, että nämä ovat epäoikeudenmukaisia, koska "yrittäjä, jonka esimerkiksi rakennusprojekti valmistuu ennen kuin yritys on onnistunut saamaan uuden projektin, ei voi kokea oikeudenmukaiseksi sakon maksamista siitä, että joutuu lomauttamaan henkilöstönsä". On siis tilanne, jolle yrittäjä ei voi mitään, siinä ei ole mitään kikkailua eikä keinottelua.

Edelleen nämä todetaan kohtuuttomiksi, ja täällä on esimerkki mm. Hakan konkurssin osalta. Kun viime keväänä Hakan konkurssin yhteydessä sadat aliurakoitsijat jäivät hetkellisesti ilman työtä, niiden oli pakko lomauttaa henkilöstönsä. Täysin kohtuutonta on Rakennusteollisuuden Keskusliiton mielestä sakottaa yrityksiä muiden menetysten lisäksi tilanteessa, jossa muita vaihtoehtoja ei ole.

Arvoisa puhemies! Sanoin jo harmaista markkinoista. Täällä todetaan, että "lomautussakko edistää harmaita markkinoita". Tämä ei siis ole minun väitteeni vaan Rakennusteollisuuden Keskusliiton paperista suoraan: "Välttääkseen oman työvoiman käytön jäykkyyden moni yritys vähentää oman väkensä minimiin ja ostaa työsuoritukset alihankkijoilta. Usein aliurakointiketju ulottuu harmaiden markkinoiden alueelle saakka." Edelleen: "Tämä lisää veroja muille, koska harmaiden markkinoiden kasvun seurauksena myös tämän lain odotettu tuotto jää saamatta, mutta samalla vähenevät sosiaali- ja vakuutusmaksujen sekä verojen tuotot."

Arvoisa puhemies! Tämä eduskunta hyväksyi muutama viikko sitten lain, jolla työnantajan työttömyysvakuutusmaksuja alennettiin siten, että valtiolta jää saamatta vajaa 2 miljardia markkaa, siis vajaa 2 miljardia markkaa helpotettiin yleisesti ottaen työnantajien työttömyysvakuutusmaksuja. Tällä lailla valtiolle saatava tulo on aivan minimaalinen verrattuna niihin helpotuksiin, jotka annettiin, eli mitään taloudellisia tuottovaikutuksia ei näillä todellisuudessa valtiolle ole.

Arvoisa puhemies! Nämä lakiesitykset tulee hylätä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin täysin yhtyä kaikkiin niihin esityksiin ja näkemyksiin, mitä ed. O. Ojala ihan ansiokkaassa puheenvuorossaan toi esiin. On todella uskomatonta, että vieläkään tämä hallitus ei ole tajunnut hyvin laajaa ongelmaa, mikä tähän lomautussakkoasiaan liittyy. Käsittämättömältä tuntuu juuri se, että nimenomaan Rakennusteollisuusliitto — eikä yksistään työntekijöitä edustava Rakennusliitto — mm. on esittänyt erittäin suurta kritiikkiä ja voimakkaita vaatimuksia siihen suuntaan, että tämä laki, jos mikä, on saatava kumoon, siis koko lomautussakon perinnästä on luovuttava. Samanaikaisesti kun puhutaan siitä, että työelämään pitää saada joustavuutta, hallitus tekee omilla toimenpiteillään erikoisesti juuri rakennusalalle mutta myös monelle muulle pienelle ja keskisuurelle teollisuudelle erittäin suuria vaikeuksia sillä, että tällainen lomautussakkojärjestelmä on luotu. Se todella jäykistää ja tekee suuria vaikeuksia.

Olisi nyt viimeistään, kun tämä laki on kohta vuoden ollut voimassa, kuvitellut, että olisi otettu lusikka kauniiseen käteen ja ymmärretty se viesti, mikä rakennusalalta ja muulta pieneltä ja keskisuurelta teollisuudelta on tullut, kuten sanoin. Olen myös sitä mieltä, että eduskunnan pitäisi vakavasti miettiä ja paneutua tähän asiaan ja hylätä tämä lakiesitys.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Kokoomuksessa olemme kyllä varsin hyvin ymmärtäneet sen, että lomautussakko ei ole kovinkaan tarkoituksenmukainen järjestelmä. Olimme valmiita luopumaan hallituksen esityksestä jo viime syksynä, mutta valitettavasti hallitusryhmien kesken ei saavutettu yksimielisyyttä siitä, että olisi voitu

lomautussakosta luopua. (Ed. Halonen: Kuka pitää sitä hyvänä?) Mielenkiintoista on myös todeta se, että vasemmisto täällä salissa suhtautuu kielteisesti lomautussakkoon, kuten teki jo aikaisemminkin, ja se on sinänsä myönteistä.

Argumentit ovat myös erittäin hyviä, mitä keskustelussa on tuotu esille. Nimenomaan joustavuus työelämässä tänä päivänä on äärimmäisen tärkeätä, jotta yrityksissä ei ajauduta siihen tilanteeseen, että riittämättömän joustavuuden vuoksi yrityksen toiminta vaikeutuu taloudellisesti, mikä saattaa vaarantaa yrityksen kaikki työpaikat. Nimenomaan joustavuus on se syy, minkä takia järjestelmä ei ole kovinkaan hyvä.

Mitä tulee järjestelmän taloudelliseen merkitykseen, niin totuushan on se, että kun kuviteltiin, että tällä sakolla saataisiin kerättyä merkittävästikin valtiolle rahoitusta, niin tänä vuonna kertyy ehkä noin 10 miljoonaa markkaa kaiken kaikkiaan, ja valtiontaloudellista merkitystähän tällä esityksellä ei ole.

Valitettavasti kokonaisuudessaan lomautussakosta ei ole voitu luopua, mutta erittäin tärkeätä on ollut se, että nimenomaan kokoomuksen tavoitteiden ansiosta on ainakin päästy siihen, että pientyönantajat vapautuvat tästä lomautussakosta. Luulen, että tässä on tiettyä oikeudenmukaisuutta myös sikäli, että pientyönantajat, jotka tarvitsevat kaikkein eniten joustavuutta, välttyvät nyt lomautussakoilta, mikäli palkkasumma on alle miljoonan markan.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksessa suhtaudutaan hyvin myönteisesti tähän lomautussakon rajaamisratkaisuun ja siihen, mihin nyt ollaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta päätymässä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä on myönteistä, että ed. Sasi nyt kritisoi voimakkaasti lomautussakkoasiaa ja kertoo, miten kokoomus kyllä itse asiassa sitä vastustaa, mutta ed. Sasin puheenvuorosta ei kyllä käynyt ilmi, minkä ihmeen takia te ette ole saaneet muitten hallituskumppaneitten päätä kääntymään, jos te kerran vastustatte, koska en voi ymmärtää, että tämä asia voi olla sosiaali- ja terveysministeriön päätettävissä. Jos sekä kokoomus että RKP vastustavat tätä järjetöntä lakia, niin ei kai tämä voi olla jokin STM:n keksintö. Kyllä tässä täytyy olla myös teidän edustamanne puolueen, ed. Sasi, takana.

Viittaan siihen, että eivät ole kysymyksessä vain kaikkein pienimmät yrittäjät. Kyllä myös Teollisuuden työnantajat ovat tätä vastaan. Minulla on Teollisuuden ja Työnantajain kirje, jossa myös todetaan siitä. En kerta kaikkiaan ymmärrä, millä te yritätte kiemurrella tästä irti. Ei se auta, että vain kaikkein pienimmät työnantajat vapautetaan, vaan tämä on myös isoille teollisuusyrityksille, jopa kansainvälisille isoille yrityksille, järjetön laki.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että mitä tähän järjestelmään tulee, niin oikeastaan työnantajat ja työntekijät yhdessä loivat sen järjestelmän, joskin varsin nopeasti olivat valmiita myös luopumaan siitä. On totta, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun asiantuntijoita on kuultu, kaikki asiantuntijatahot ovat pitäneet järjestelmää huonona ja myös työnantajat ja työntekijät ovat olleet valmiita luopumaan lomautussakosta. On totta, mitä tulee erityisesti rakennusalaan, että tietysti siellä yritykset ovat suuria ja ongelmat merkittäviä eikä tämä ratkaisu ei ole kovin hyvä.

Itse kun olin mm. viime syksynä neuvottelemassa näistä asioista, ei varmaan mikään salaisuus ole se, että keskustapuolue vastusti ehdottomasti lomautussakosta luopumista. Kun hallituspuolueilla on sellaiset pelisäännöt, että jos jokin hallitusryhmistä vastustaa jotakin hallituksen esityksen muutosta, niin muutosta ei voida tehdä, näiden pelisääntöjen johdonmukaiseksi noudattamiseksi valitettavasti kokoomus oli pakotettu hyväksymään tämän järjestelmän. Mutta voin sanoa, että paine tuolloin oli erittäin kova. Jos kokoomus ei olisi määrätietoisesti työskennellyt lomautussakon poistamiseksi, niin tätäkään muutosta ei olisi saatu aikaan, jolla pientyönantajat vapautetaan lomautussakosta.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt oli ed. Sasi rehellinen ja kertoi ilmeisesti asian todellisen laidan. Jos näin on, niin täytyy todeta vain se, että tämä hallitus on tosi kovakalloinen, koska työnantaja- ja työntekijäjärjestöt sentään myöntävät erehtyneensä jossakin asiassa. He ovat muuttaneet kantansa ja todenneet, että he ovat olleet viemässä tyhmää ratkaisua läpi. Samanlaista rehtiyttä ja suoraselkäisyyttä ei näytä löytyvän hallituspuolueista.

Viittaan vielä myös Teollisuuden ja Työnantajain kirjeeseen, jossa todetaan, että nämä tuotot eivät edes toteudu. Tälle vuodelle arvioitiin saatavan 120 miljoonaa markkaa. Marraskuussa, jolloin saimme selvityksen, Keskuskassalle, johon työttömyyskassojen rahat menevät, oli tilitetty vain 9 miljoonaa markkaa. Arvioitu on, että

hyvä jos saadaan 80 miljoonaan markkaan. Eli tämä on kerta kaikkiaan aivan järjetöntä, kun tällä ei ole mitään vaikutuksia valtiontalouteen.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata myös ed. Sasille sen, että ainakin minä olisin ja luultavasti ed. O. Ojalakin olisi voinut kertoa omasta kokemuksesta työnantajan roolista: Sen lopputulos on, että joutuu lomauttamaan vähän pidemmäksi aikaa, jotta tilit tulisivat tasan. Tämän vuoksi minusta tämä on aivan älytöntä.

Toisaalta minä ihmettelen, että ed. Sasi sanoi, että hallituspuolueiden välillä on sellaiset säännöt, että jos yksi vastustaa, niin ei voi tehdä muutosta. Se koskee eduskunnassa olevaa käsittelyä, mutta jos ed. Sasi olisi ollut aktiivinen siinä vaiheessa, kun hallitusryhmissä tehdään päätöksiä, siellä ei ole sellaista sääntöä ainakaan aikaisemmin ollut. Siellä on päätetty yleensä enemmistöllä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Halonen totesi, että tämä laki pidentää lomautuksia. Tosiasiahan on se, että lomautukset ovat huomattavasti vähentyneet eivätkä suinkaan sen vuoksi, että työllisyystilanne olisi niin paljon parantunut. Voi olla, että jonkin verran tämän johdostakin on lomautusten määrä pienentynyt, mutta tiedän varmasti, että suurin syy lomautusten vähenemiseen on se, että sanotaan suoraan irti, koska työnantajat haluavat välttää sakkomaksun. He ymmärtävät, ainakin jotkut työnantajat, myös työntekijäänsä, joten he eivät halua tehdä työntekijälleen sitä, että hän saisi lomautuspäivärahan eli vain 70 prosentin suuruisen päivärahan, mitä lomautuspäiväraha merkitsee. Näin ollen irtisanomista käytetään. Jos sitten on tilanne, että voidaan ottaa uudestaan töihin, otetaan uudestaan. Meillä on tuotannolliset ja taloudelliset syyt, joiden perusteella irtisanomisia voi tehdä. Tämä käy hyvi näppärästi, ed. Sasi. Te olette tehneet aivan virheellisen lain, joka ei ole ollenkaan johtanut siihen tulokseen, mitä te olette toivoneet. Tämä pieni korjaus, mitä valiokunnassa siihen on nyt tehty, ei auta.

Vasta on annettu 2 miljardin markan helpotus työnantajille työttömyysvakuutusmaksuissa. Jos sitä maksua olisi pikkuisen nostettu, niin näitä kumpaakaan lakia ei tarvittaisi.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt pöytäkirjaan oikea tieto: Totta kai käytetään irtisanomista juuri tällä tavalla kuin ed. Stenius-Kaukonen toi esille. Se, mitä selostin, koskee työnantajia, jotka eivät voi käyttää tätä ja joille jää ainoaksi vaihtoehdoksi kuitenkin lomauttaminen, vaikka siinä on sakko. Tiedän hyvin, kun olemme laskeneet, kuinka paljon pidemmäksi aikaa on sitten pakko lomauttaa, koska siinä pitää katsoa sakko kustannukseksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen totesi, että valiokunnassa tehty muutosesitys ei auta. Minusta se on aivan oleellinen muutos. 160 000 yritystä sopii palkkasummaltaan alle miljoonaan markkaan. Minusta se aivan oleellisesti tulee helpottamaan tätä käytäntöä. Me tiedämme, että tämän lain soveltamisessa on ongelmia. Me tiedämme, että siitä on kovasti haittavaikutuksia, mutta vaikeimmalta kohdalta tämä helpottaa.

Me olemme säätäneet tämän lain, koska tiedämme, että tässä on myös se epäkohta, että tätä on käytetty väärin. Tämä tupossa sovittiin ja tätä on siltä pohjalta ajettu. Tämä on säästölaki, kyllä hallituspuolueena meidän täytyy se tunnustaa. Kyllä tässä kokonaisvaikutukset ovat kuitenkin sellaiset, että laki on saatettava voimaan. Oli väärin, että siinä muodossa kuin se oli tänä vuonna voimassa, se nimenomaan lisäsi irtisanomisia, aivan niin kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi, eikä tehnyt mahdolliseksi, että lomautusta on mahdollista käyttää silloin, kun on todellinen tarve, yrityksillä todellinen tarve vaikkei siinä, että ne ovat esimerkiksi pieniä ja palkanmaksukyvyttömiä. Minusta tämä muutos on oikean suuntainen ja tälle lakiesitykselle on myös perusteet.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta ed. Kemppainen puhui huonon lain puolesta. Kun hän sanoi, että tämä on säästölaki, niin eihän tämä todella ole mikään säästölaki, ed. Kemppainen. Olisitte kuunnellut minua, kun minä sanoin, että täällä juuri muutama viikko sitten annettiin työnantajille lähes 2 miljardia markkaa helpotuksia työttömyysvakuutusmaksuissa. Kun tällekin vuodelle arvioidusta 120 miljoonan markan tuotosta vain murto-osa käsittelyssä olevan lain nojalla toteutuu, niin eihän tämä mikään säästölaki ole. Olkaa, ed. Kemppainen, rehellinen.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen käytti puheenvuoron, jossa hän lievästi puolusteli hallituksen esitystä.

Olisi mielenkiintoista tietää, olisiko keskusta valmis täällä salissa hylkäämään hallituksen lomautussakkoesityksen. Luulen, että kokoomuksessa saattaisi olla tähän valmiutta.

Mitä tulee säästövaikutuksiin, niin kuten on todettu, säästövaikutus on enimmillään 10 miljoonaa markkaa ensi vuoden aikana. Olen ymmärtänyt, että työnantajapuoli olisi varmasti valmis siihen, että yritystukea voitaisiin tällä 10 miljoonalla markalla hyvinkin supistaa ja ottaa rahat sieltä. On ollut myös valmiutta työnantajapuolella pitää huolta siitä, että työttömyysvakuutusmaksua korotettaisiin sen verran. Tietysti summa on niin pieni, ettei sillä korottamisella ole mitään merkitystä, mutta joka tapauksessa on valmiutta hoitaa asia jollakin muulla tavalla, joten säästövaikutus ei voi olla peruste sille, että tämä järjestelmä säilyy. Mutta mielelläni kuulisin, onko keskustalla valmiutta täällä salissa luopua hallituksen esittämästä lomautussakosta.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osoittanut sen, että oikeastaan kukaan ei tätä esitystä kannata, ehkä ed. Kemppainen jossain määrin. Mutta se osoittaa myös sen, että hallituksella ei ole yhteyksiä työmarkkinajärjestöihin. Se osoittaa myös sen, minkälaista näpertelyä tämä on. Erityisesti katson nyt kokoomuksen suuntaan. Se oli viime hallituksessa ja niin on tässäkin. Kun ajatellaan, minkälaisessa lamassa maa on, niin kokoomus näpertelee tällaisilla 10 miljoonan markan asioilla, joita täällä käsitellään oikein eduskunnassa asti.

Toisaalta tämä osoittaa myös hallituksen kyvyttömyyttä. Nyt on kuukauden verran käsitelty näitä kaikkia esityksiä, jotka ovat tällä listalla. Ei ole EU-keskustelun syy, että me olemme tässä tilanteessa, vaan hallituksen päättämättömyyden. Se käytännössä heijastuu tietysti kaikkeen muuhunkin. Tässä mielessä hallituksen pitäisi terästäytyä eikä niin kuin tällä hetkellä näkyy tehtävän, että väkisin siirretään asioita toiseen valiokuntaan, jos ne eivät etene, tai käytetään suurta valiokuntaa muuttamaan erikoisvaliokunnan esityksiä väkivaltaisin keinoin. Ei tämän tyyppinen politiikka minun mielestäni ole hyvää, ja sen takia siihen pitäisi saada muutoksia. Nämä esitykset pitää hylätä, kuten opposition vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kyllä erikoista, että ed. Sasi ei ole täällä kannattamassa hallituksen esityksiä silloin, kun vähänkin on vaikeata näitä viedä eteenpäin. Tämä on säästölaki lähes 300 miljoonan markan osalta, joka tapahtuu lomautettujen työntekijöiden päivärahoissa. Kun tällainen säästö on tehty ja kun se on työmarkkinajärjestöjen välillä sovittu, on minusta loogista, että sitä pyritään viemään täällä yhdessä. Sen takia tätä jonkin verran vastenmielisesti ja epäkohtia esiin tuoden voi kannattaa ottaen huomioon vielä sen, mikä oli ay-liikkeen asenne tähän lakiin. Heille tämä oli enemmänkin, vaikka he totesivat epäkohdan, tasapuolisuus- ja kyttäysvaihe, että he tulevat seuraamaan, että kumpikaan osapuoli, työnantajat ja työntekijät, ei saa täällä etua. Kyllä meidän nyt jonkinlainen luotettavuus ja jonkinlainen neuvotteluosapuolena oleminen pitää hyväksyä. Mutta minun mielestäni tämä, että me nyt korjaamme tätä, on osoitus siitä, että me ymmärrämme, että tämä ei toimi kunnolla ja on monelta osin haitallinen.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti todeta, että tuntuu järjettömältä, jos joku tästä lakiesityksestä vielä sanoo, että tämä olisi perusteltu, niin kuin ed. Kemppainen mainitsi. Niin kuin täällä sanottiin, valtion pussiin tästä ei monta miljoonaa heru. Tuntuu kyllä kohtuuttomalta.

Varmaan meistä jokainen on käynyt yrittäjien tai työntekijöiden tilaisuuksissa. He ovat kyllä sanoneet, että tämä pitäisi saada pois päiväjärjestyksestä. Kohtuuttomalta tuntuu, sillä tiedämme, että rehti yrittäjä ei varmaan laita työntekijäänsä lomalle, jollei ole pakko. On monia sellaisia aloja ja kausiluontoisia töitä; saattaa olla tämä joulukuu, että ei ole töitä. Silloin työnantajalla ei ole mitään muuta mahdollisuutta, kuin laittaa työntekijä lomalle. Siitä hänelle räväytetään tällainen lomautussakko, ja samoin työntekijä saa tuntea selkänahassaan, mikä 15 päivän aikana häntä kohtaa.

Täällä on jatkuvasti hallituksenkin taholta tuotu esille, kuinka tämä hallitus suosii pkt-yritystoimintaa. Tämä laki, jos mikä, on psykologisesti vaikea. Kun lama on jotensakin taittunut, nyt olisi pitänyt antaa jotain myönteisyyttä näille pienille ja keskisuurille yrityksille. Mutta tämä laki, jos mikä, on juuri sellainen, että yrittäjien taholta sanotaan, että hallitus ei kyllä tiedä tämän päivän yrityspolitiikasta mitään ja tällaisilla pienillä vippaskonsteilla yrittää vaikeuttaa entisestään yrittämistä.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Haluan vielä todeta, että nimenomaan tällä muu-

toksella me annamme psykologisesti kyllä tukea pienille yrityksille. 160 000 yritystä pääsee nyt tästä kiusasta pois ja kuitenkin tässä säilyy sakko niille, jotka ovat tätä lakia väärinkäyttäneet, nimenomaan suuret yritykset, jotka ovat saaneet tällä esimerkiksi juhlapyhiksi lomautettua työntekijänsä ja palkanmaksun siirrettyä yhteiseen työttömyyskassaan. Se on meistä täysin väärin. On ollut tähän asti siivelläeläjiä, jotka nimenomaan ovat siirtäneet palkkakustannuksia yhteisiksi kuluiksi, ja toki tähän vielä sitä estävää elementtiä jää. Mutta tällä lakimuutoksella, joka sosiaalivaliokunnassa toteutettiin, tätä ongelmaa erittäin suurelta osin muutetaan. Uskon, että tämä, jos mikä, on psykologinen signaali näille yrityksille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 210
Toivomusaloitteet n:ot 1408/1991 vp ja 186/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 45

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 45.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi laitoshoitoa koskevien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 317
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 46

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 46.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Isoja asioita täällä viikonlopun lähestyessä yömyöhällä keskustellaan. Tämä hallituksen esitys n:o 317 laitoshoitoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi jouduttiin käsittelemään valiokunnassa erittäin lyhyellä aikataululla. Ehkä monien mielestä, jotka eivät ole asiaan vihkiytyneet, tämä saattaa tuntua pieneltä asialta. Mutta, arvoisa puhemies, voin vakuuttaa, että tässä ei ole todellakaan kyseessä pieni asia, vaan erittäin suuri asia.

On todella valitettavaa, että tämä hallituksen esitys on annettu niinkin myöhään kuin 28 päivänä marraskuuta tänä vuonna, ja se pitää sitten saada voimaan ensi vuoden alusta, koska tässä on kyseessä myös budjettilaki. Itselläni on ainakin sellainen tunne ensimmäisen kerran, etten tiedä oikeastaan, mitkä tämän lain voimaantulon vaikutukset kaiken kaikkiaan ovat.

Sen kyllä uskon — enkä vastusta tätä lakia ja sitä että se nyt saatettaisiin voimaan — koska nykytilannekin on hyvin epätyydyttävä. Siitä me kyllä kuulimme asiantuntijoita, ja hyvin monet asiantuntijat juuri kertoivat sen, että nykyisin kun laitoshoidon käsite on epäselvä, erityisesti tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tulee jatkuvasti eteen kiistatilanteita, jolloin kunta ei suostu korvaamaan tiettyjä palveluja asiakkaille, ja vastaavasti myöskään sitten potilas ei saa Kelalta sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia palveluista. Tästä aika karmaiseviakin esimerkkejä kuulimme valiokunnassa eri puolilta maata. Esimerkiksi potilas oli lähetetty terveyskeskuksesta keskussairaalaan lääkärin lähetteellä ambulanssilla ja sitten Kelassa oli tulkittu niin, että he eivät suostukaan maksamaan tästä korvausta, koska kyseessä oli heidän mielestään laitospotilas, vaikka kyseessä oli psykiatrisessa avohuollossa oleva potilas.

Rajat avohoidon ja laitoshoidon kesken ovat tällä hetkellä hyvin tulkinnanvaraisia. Nyt kun me olemme yhä enemmän muuttamassa palvelurakennettamme niin sosiaali- kuin terveystoimenkin puolella avohuoltopainotteisemmaksi, mikä sinällänsä on hyvä tavoite, mikäli avohoito on toimivaa, niin on tietysti tärkeää, että voidaan turvata, että myöskin tarvittavat korvaukset ovat saatavissa.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on kyllä taustalla ihan selvästi se, että nyt kiistellään siitä, kuka kantaa vastuun. Tämä lakihan merkitsee nyt sitä, että kuntien korvausvastuita siirretään Kansaneläkelaitokselle, mutta se merkitsee myös sitä, että kuntia tullaan jatkossa rankaisemaan tästä, eli kuntien taloudellinen tilanne ei suinkaan nyt helpotu siitä, että tämän lain myötä näitä kustan-

nuksia siirtyy Kansaneläkelaitokselle, vaan vastaavasti kunnilta rokotetaan valtionosuuksia. Näin tämä kehä jatkuu. Tietysti on syytä olla myös huolissaan siitä, miten Kela saa tarvittavat varat, jotta pystyy näistä korvauksista suoriutumaan.

Kun kuulimme mm. vammaisjärjestöjen edustajia, että he kritisoivat hyvin voimakkaasti tätä lakia siltä osin, että tässä on nimenomaan lähdetty juuri Kela — kunta-asetelmasta, mutta unohdettu palvelujen tuottajat ja ennen kaikkea ne asiakkaat, joiden kohdalla näitä ratkaisuja tehdään. Nimittäin edellytetään, että kunta ja Kelan paikallistoimisto jatkossa käyvät neuvotteluja ja sopivat epäselvissä tapauksissa siitä, milloin kyseessä on laitoshoito ja milloin avohoito. Sellaisessa tilanteessa, jossa kunta ja Kela eivät pääse yksimielisyyteen, asia menee sosiaali- ja terveysministeriöön, joka voi antaa ohjeita tässä asiassa. Mutta on muistettava, että ei kuitenkaan sosiaali- ja terveysministeriö pysty määräämään Kansaneläkelaitosta, joka on kuitenkin eduskunnan alainen laitos.

Todellakin kritiikkiä tuli siitä, että tässä oli palvelun kohteena olevat asiakkaat unohdettu. Tästä on kyllä valiokunnan mietintöön nyt sitten kirjattu ponsia. On haluttu korostaa sitä, että asianomaisella henkilöllä on oikeus tulla kuulluksi, ettei päätöksiä tehdä yli hänen päänsä, niin kuin nyt näytti, että tämä hallituksen esitys todella voi tarkoittaa sitä, että asiakkaan yli voidaan näitä päätöksiä tehdä.

Tässä on monia ongelmakohtia, kuten jo aikaisemmin sanoin, ja mm. sellainen asia, joka itseäni edelleenkin huolestuttaa, on se, että tässä samalla määritellään ns. julkinen laitos. Johtaako tämä siihen, mitä mm. muutamat asiantuntijat pelkäsivät, että viime kädessä samalla kun määritellään julkinen laitos ja sille vastapainona yksityinen laitos, köyhistä tulee julkisen laitoshoidon hoidokkeja? Varapuheenjohtajaa ed. Tainaa naurattaa, mutta toivottavasti se ei ole tämä asia, koska tässä ei kyllä paljon nauramisen aihetta ole. Tuleeko meille tämmöinen köyhäinhoitojärjestelmä, joka on julkisen palvelun järjestelmä, oli muutamien asiantuntijoidenkin huolena. Toivon, että näin ei jatkossa tule käymään. On tietysti hyvin tärkeätä, että aikanaan tämän lain voimaantuloa seurataan, jos todella jatkossakin haluamme säilyttää pohjoismaisen universaalin hyvinvointiyhteiskunnan, joka perustuu pitkälti julkisiin palveluihin.

Myöskään kustannusvaikutukset tämän lain hyväksymisen jälkeen eivät ole ollenkaan tiedossa, ja näyttää siltä, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriössä ja ehkäpä jopa Kelan johdossa — en ole aivan varma — vähätellään esimerkiksi sitä työmäärää, mikä tämän lain voimaantulon jälkeen Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoihin tulee. On aivan selvä, että jotta he voisivat näitä neuvotteluja asianmukaisesti kuntien kanssa käydä, heidänhän täytyy tuntea erittäin tarkkaan ne yksiköt, ne ns. laitokset ja myöskin avoyksiköt, tietää, minkälaisia palveluja tai hoitoa siellä annetaan, minkälaisella henkilökunnalla, minkälaisella koulutuksella jne. Eli ei tämä ole mikään tämmöinen tekninen napinpainamisasia, joten tästä ei millään tietokoneohjelmalla selvitä. Sellaista tietomäärää sinne ei voida lisätä, että nappia painamalla saataisiin haluttu vastaus.

Valiokunnassa me myöskin onnistuimme muuttamaan onneksi lopulta pykälämuotoilua, koska alun perin eräät pykälämuotoilut, mitkä sosiaali- ja terveysministeriöstä tulivat, viittasivat siihen suuntaan tai antoivat ymmärtää, että itse asiassa kyseessä olisi puhtaasti kustannusperusteinen tarkastelu. Eli nimenomaan se, kuinka paljon yhteiskunta, kunta esimerkiksi, tukee yksityisessä hoitoyksikössä olevaa, sinällään jo ratkaisisi sen, onko kyseessä avohoito vai laitoshoito. Tähän saimme sentään hieman parannusta aikaiseksi.

Mutta, arvoisa puhemies, kuten aluksi totesin, tulen tähän asiaan vielä myöhemminkin paneutumaan. On ollut kiireinen ja rankka päivä, ja valiokuntakin on kokoontunut useaan otteeseen, joten nyt voi olla, etteivät pysy enää edes ajatukset kasassa. Palaan eräisiin ongelmakohtiin vielä myöhemmin asian jatkokäsittelyn yhteydessä.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys avo- ja laitoshoidon tarkemmasta määrittelystä on oikeastaan yllättävän laaja luonteeltaan, ja täytyy melkeinpä arvostella sitä, että tämä on nähty budjettilakina. Se on minusta kummallista ja herättää heti epäilyjä siitä, että määrittelyllä ikään kuin on tarkoitus hyvin tehokkaasti hankkiakin säästöjä. Silloin täytyy kysyä: säästöjä keneltä, keiltä, mistä ja keiden tappioksi.

Hallituksen esityksen pääasiallisessa sisällössä, kun sitä selostetaan, todetaan, että kyseessä on säästölaki, joka tuottaa 50 miljoonaa markkaa säästöä kunnille. Mutta kuitenkin arvioidaan, että vastaavasti Kansaneläkelaitoksen etuusmenot lisääntyvät noin 20 miljoonaa. Mutta näiden lukujen erotus, hyvät edustajatoverit,

on 30 miljoonaa markkaa, ja hallituksen esityksen perusteluissa ei millään sivulla kerrota, kuka kustantaa tämän 30 miljoonaa markkaa.

Olen nyt pohdittuani asiaa ja yhdisteltyäni eri tekijöitä toisiinsa tullut siihen tulokseen, että asiakas on se, joka aiotaan panna maksamaan tämä erotus eli noin 30 miljoonaa markkaa. Se tapahtuu sillä tavalla, että siis oletetaan avohoidon lisääntyvän ja laitoshoidon vähentyvän. Avohoidossa, kun Kansaneläkelaitos vastaa tietyistä rahoitusosuuksista, se voi vastata niistä ainoastaan silloin, kun asiakkaalla on huomattavasti suuremmat kustannusosuudet kuin Kansaneläkelaitoksella itsellään. Ainoa pieni viittaus hallituksen esityksen perusteluissa asiakkaiden suuntaan näkyy tässä uudessa järjestelyssä siinä, että sanotaan, että ratkaisu saattaa lisätä esimerkiksi vanhusväestön omaa vastuuta lääkemenoista ja sairauden hoidon aiheuttamista matkakustannuksista. Mielestäni on tosi hävytöntä, että tämmöisen virkkeen varaan on jätetty niiden rahoitusvaikutusten arviointi, mitä tämä laki vaikuttaa asiakkaan suunnassa. Tämä on tällainen teknokraattien välisen epäsovun aiheuttama lakiesitys.

Voin kyllä yhtyä siihen, että tämän lain on annettava mennä, siitä johtuen että kenttä on niin sekaisin, että jos tätä lakia ei saada läpi, siitä tulee paljon haittaa esimerkiksi monille yksityisille palveluyksiköille. Monet päätökset odottavat, jonottavat. Niitä ei ole edes käsitelty moneen kuukauteen vain sen takia, että tältä lailta odotetaan ikään kuin merkittävää ratkaisua ja kannanottoa tässä asiassa.

Tämä esitys on annettu pääasiassa sen johdosta, että on esitetty todellakin epäilyjä siitä, että avo- ja laitoshoidon käsitteillä on keinoteltu ja täten saatu vyörytetyksi hoidon rahoitusvastuuta uusille tahoille. Mainitsin jo asiakkaat. Mutta toinen taho, jonka kustannusosuus lisääntyy, on Kansaneläkelaitos. Itsekin olen tainnut olla mukana joissakin seminaareissa, joissa kunnanisät ovat kehuskelleet, kuinka edulliseksi laitoshoidosta siirtyminen avohoitoon kunnille tulee, ja tämä on todellakin totta tai mahdollista, koska meillä on avohoidossa oleville henkilöille monipuoliset tukijärjestelmät esimerkiksi asumistuen, hoitotuen ja sairausvakuutuksen tukien muodossa. Tämä röyhistely ja pöyhistely on nyt sitten koitumassa luultavasti kuntien tappioksi jatkossa. Tilanne halutaan tasoittaa niin, että mahdollinen keinottelu määrittelykysymyksillä loppuisi.

Mutta tämä on eräässä mielessä hyvin valitettava esitys. Elävä käytäntö esimerkiksi pitkäaikaisessa hoidossa niin sosiaali- kuin terveydenhuollossakin on jo pitkään ollut sellainen, että ei ole haluttu mitenkään korostaa avo- ja laitoshoidon rajaa, vaan päinvastoin pyritty aivan tavoitteellisesti siihen, että yhdistellään avo- ja laitoshoitoa; puhutaan yhdistelmähoidosta. Tällä tavalla on yritetty saada ennen kaikkea enemmän inhimillistä aspektia hoitotapahtumaan. Kun on pitkäaikaisesta hoidosta nimenomaan tässä hallituksen esityksen rajankäynnissä kysymys, tämä tarkoittaa myöskin sitä, että hallituksen esitys sotii tavallaan kansalaisen ja asiakkaan itsemääräämisoikeutta vastaan jossain määrin, koska avo- ja laitoshoidon rajan sijasta tulisi ikään kuin ottaa pohjaksi käytäntö, mikä meillä on, eli vuorottelu- tai yhdistelmähoito. Toisaalta kun tiedetään, että tässä lakiesityksessäkään toimintayksiköt sen paremmin kuin asiakkaat itsekään eivät pääsisi vaikuttamaan siihen, määritelläänkö heidän saamansa hoito avo- vai laitoshoidoksi, tämä on aika lailla ongelmallinen kysymys.

Ongelma siitä tulee myöskin sen johdosta, että asiakasmaksut määräytyvät avo- ja laitoshoidossa tyystin eri tavoin. Olen tehnyt tästä aiheesta kirjallisen kysymyksenkin ja saanut siihen mielestäni varsin huonon vastauksen. Meillähän on sellainen maksulaki ja siitä johdettu maksuasetus sosiaali- ja terveyspalveluissa, että pitkäaikaisessa laitoshoidossa asiakasmaksut määräytyvät ainoastaan hoidossa olevia omien tulojen mukaan. Mutta jos on pitkäaikaisessa avohoidossa, asiakasmaksun kuukausittaisessa määrittelyssä voidaan ottaa huomioon myöskin puolison tulot. Näin sanoo lakipykälä. Mutta kun mennään asetuksen puolelle, niin siellä sanotaan, että otetaan huomioon myöskin puolison tai samassa taloudessa olevien muiden henkilöiden tulot.

Tämä aiheuttaa nyt sen, että riippuu kovasti siitä, miten erilaiset puolisoiden tulot ovat, minkälainen vaikutus sillä on, otetaanko huomioon molempien vai vain toisen tulot. Näin ollen ei ole mitään johdonmukaisuutta esimerkiksi siihen suuntaan, että myöskin asiakkaille olisi edullista avohoitoon siirtyminen. On liian paljon tapauksia, jotka osoittavat, että se on päinvastoin epäedullisempaa kuin laitoshoito. Onpa esiintynyt sellaisiakin tapauksia, joissa parempituloinen puoliso toteaa avohoidossa olevalle puolisolleen, että jos et ole kunnolla ja kiltisti, niin vienpähän sinut laitoshoitoon, koska se on perhetalouden kannalta edullisempaa. On erittäin valitettavaa, että rahoitusjärjestelyt voivat mahdollistaa tällaisen toisen ihmisen alistamisen.

Tämän lakiesityksen osalta suurin pelko sen soveltamisessa liittyy siihen, että kehitysvammaisten ja psykiatristen potilaiden palvelu- ja kuntoutuskoteja tultaisiin määrittelemään nyt laitoksiksi, kun ne ovat tähän saakka olleet avohoitoa. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut luonnoksen perusteista avo- ja laitoshoidon määrittelemiseksi, ja tämä, ikävä kyllä, antaa liian monia viitteitä siitä, että pelko saattaa todellakin olla aiheellinen. — Taisi muiden onneksi tämä teos jäädä pöydälleni.

Sama epäilys syntyy myös siitä, että nykyisten lakien sanamuoto, jossa puhutaan "hoidosta", on uudessa laissa muutettu sanaksi "toiminta", mikä ainakin minun käsittääkseni jo sinällään laajentaa tarkoitettua laitoshoidon käsitettä. Näin ollen verbaaliakrobatia ja puhe siitä, että tämä laki edesauttaisi avohoitoon siirtymistä, ei ole kovin uskottavaa, koska kuitenkin terminologiassa on siirrytty käyttämään sanoja, jotka ilman muuta käytettyinä tulevat johtamaan laajempaan laitoshoidon käsitteeseen, kuin tämänhetkinen tilanne kentällä on.

Olenkin esittänyt tämän lakiesityksen kakkoskäsittelyssä valiokunnassa, että laitoshoito määriteltäisiin niin, että "laitoshoidolla tarkoitetaan ylläpidon, hoidon ja huolenpidon sisältävää kokonaishoitoa sairaalassa, hoitolaitoksessa tai muussa vastaavassa toimintayksikössä". Sana "kokonaishoito" on valiokunnan enemmistön päätöksessä "toiminta", ja se hämärtää varsin paljon tätä asiaa.

Ongelmallista on todellakin, että kun aika kulkee sitä kohti, että meidän ei tulisi lainkaan erotella laitos- ja avohoitoa toisistaan, vaan päinvastoin tukea kaikin neuvoin sitä, että näitä käytetään yhdistellen ja vuorotellen, niin sitten tällaisella lakiesityksellä mennään ikään kuin taaksepäin ja yritetään keinotekoisesti — ja täysin mahdottoman edessä ollen — tehdä tarkkaa rajaa laitos- ja avohoidon kesken.

Mielestäni on uskomatonta, että kun tämä ongelma on lähtenyt palvelukodeista, jotka ovat siis asumista ja niihin liitettyä palvelutoimintaa, juuri palvelukotia ei ole käsitteenä tässä rajankäynnissä millään tavalla määritelty, joten tavallaan uskon, että se monien järjestöjen ja tahojen esittämä pelko on ihan oikeutettu, ettei tämä laki sinällään tule helpottamaan rajankäyntiä.

Mielestäni olisikin täysin välttämätöntä tämän lain tultua voimaan — kun joudun toteamaan tässä, että se on parempi kuin nykytilanne ja on hyödyllistä, että se tulee voimaan — että työ jatkuu ja todellakin saataisiin vähitellen aikaan sellainen kokonaisuudistus, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon pitkäaikaisen hoidon rahoitusvastuu jakautuu neutraalilla tavalla, toisin sanoen riippumatta siitä, miten hoitoa annetaan eri osapuolien kesken.

Huomautan tässä esityksessä myöskin siitä, että asiakkaan asema on kovin pieneen osaan jäänyt, mitä hoidon rahoittamiseen tulee. Useissa tapauksissa eri vaikutusten yhteistulos on ollut, niin kuin tiedetään, että avohoidossa asiakas joutuu maksamaan hoidostaan suuremman omavastuun kuin laitoshoidossa. Tämähän johtuu siitä, että meillä on erikseen poimittava avohoidossa hoito eri kohdista ja niissä on kovin kirjavat systeemit vallalla.

Otetaan esimerkiksi asia, joka ei olleenkaan tule hallintaan näiden muutosesitysten kautta: lääkekustannusten hillitön nousu ja se, että lääkkeitä on siirretty korvattavista käsikaupan puolelle. Tämä on nimenomaan kroonisia sairauksia sairastavien kohdalla ihan kohtalokkaalla tavalla muuttanut mahdollisuuksia hoidattaa itseään.

Sitten on toimeentulotuella viimesijainen mahdollisuus rahoittaa näitä. Meidän on todettava, että Stakes on saanut selville, että esimerkiksi toimeentulotuen tulkintoja on suuressa osassa kuntia tiukennettu viime vuosien aikana valtavalla tavalla. Jos tämä ongelma nyt heitetään jokaisen pitkäaikaisessa avohoidossa olevan kanssa erikseen tapeltavaksi, niin että heidän täytyy toimeentulotuen kautta ryhtyä tappelemaan itselleen oikeuksia saada asiaankuuluvaa hoitoa, se on hyvin ikävä juttu.

Olisinkin nähnyt paljon tätä parempana sen, että olisimme onnistuneet vielä lisäämään tähän kokonaisuuteen ajatuksen, että asiakkaan on aina saatava hänelle välttämätön hoito ja mahdolliset rahoittajatahot voivat jälkikäteen jäädä riitelemään siitä, kenen lopullinen rahoitusvastuu tulee milloinkin kysymykseen.

Puhemies! Täytyy sanoa, että kaikki se keskustelu, minkä me valiokunnassa kävimme tämän hyvin vaikean asian tiimoilta, tähänhän ei ole helppoa ratkaisua, vaikutti kuitenkin myönteisesti. Olen iloinen siitä, että valiokunnan mietintö lopultakin sai sanamuotoja, jotka antavat myönteiseen suuntaan tulkintaohjetta sillä tavalla, että avohoito voitaisiin tästä eteenpäin nähdä mahdollisimman laajana kysymyksenä.

Tähän asiaan ei suoraan liity se — mutta siitä valiokunta on useita eri kertoja maininnut ja se välillisesti liittyy — että avohoidon koko kustannuskimppu on otettava myös syyniin. Rahoituspuolesta on aikaansaatava kokonaisselvitys.

Toisaalta kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kokonaiskustannukset on myös selvitettävä. Tässä meillä riittää töitä seuraaviksi vuosiksi, että saisimme upealla, suomalaisella tyypillisellä tavalla tämänkin asian hyvään kuntoon. Toivon todellakin, että tätä ei hurraa-huudoin välittömästi käytettäisi sillä tavalla, että etenkin kehitysvammaisten ja psykiatristen potilaiden palvelukotien kategoriat muutettaisiin laitoshoidoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön määrittelyä koskeneissa papereissa on huolenaiheita esimerkiksi sen johdosta, että siellä ei ole ymmärretty, että avopalveluissa palvelukodissa ei voida tyytyä pelkästään kotisairaanhoitoon tai kotipalveluun. Siellä tarvitaan erikoiskoulutuksen saanutta muuta henkilökuntaa silloin, kun on kysymys kehitysvammaisista tai psykiatrisista potilasta. Se kapea näkemys, mikä sosiaali- ja terveysministeriöllä on, tulee valitettavasti esiin siinä, että ministeriö näkee, että tässä vain sellainen asumispalvelu, jossa kotisairaanhoitopalvelujen lisäksi asiakas itse käy jossain päivä- tai yöhoidossa tai lääkärillä, voi tulla kysymykseen. Tämä ei vastaa lainkaan tämän hetken käytännön tilannetta. Meillä on lukuisa määrä sellaisia palvelukoteja, joissa ei ole yövalvontaa, mutta joissa päiväaikaan on esimerkiksi erikoissairaanhoitajan koulutuksen saanut henkilö myöskin mukana toiminnassa, koska kuntouttava ote halutaan pitää esillä.

Minä en mene muihin yksityiskohtiin, jotka sosiaali- ja terveysministeriön alustavassa luonnoksessa ovat näkyvillä, mutta sanon vain lopuksi, että se sinällään on ollut aiheuttamassa pelkoa, josta syystä katsoin aiheelliseksi vastalauseen tähänkin asiaan tehdä. Toivon mukaan kaikella keskustelulla niin valiokunnassa kuin täällä tulee olemaan sen tyyppinen vaikutus, että tässä nyt ei tapahtuisi mitään vahinkoa.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Yritän asiaa viivyttämättä sanoa, mikä lakiesityksessä on oleellista. Kun kuunteli kahta edellistä puheenvuoroa, tuntuu että edustajat eivät joko tienneet, mistä puhuivat, tai tarkoituksella keskittyivät sellaisiin asioihin, jotka eivät oikein ole enää oleellisia silloin, kun lakiesitys tulee voimaan. Itse asiassa kaikki epäilyt lain toimivuudesta ratkaistaan tietyn kokonaisuuden osalta kokonaan.

Yritän selittää sitä. Lakiesityksen lähtökohtahan oli, että on syntynyt nimenomaan yksityisten psykiatristen hoitokotien ja Kelan välille kiista siitä, mikä on korvaus heidän tarvitsemistaan lääkkeistä jne. Oli satoja erittäin hankalia esimerkkejä siitä, miten asukkaat olivat joutuneet pallottelun kohteeksi ja väärin kohdelluiksi eivätkä pystyneet asioitaan hoitamaan.

Nyt tämä lakiesitys ratkaisee kaikki. Lakiesityksessä on mielestäni hyvin tarkasti ja oikeudenmukaisesti tämä kysymys ratkaistu. Jos vielä sen jälkeen jää kiistakysymys eivätkä Kela ja nämä hoitokodit pääse keskenään sopimukseen eikä kunta, joka on osapuoli näissä riidoissa, ratkaisija on ulkopuolinen. Minusta tämä on erittäin hyvä asia ja ratkaisee tämän. Toki myönnän, että jää vielä ongelmia, mutta ei tällä esityksellä vielä ole niitä ongelmia yritettykään ratkaista, ja ehkä suurin ongelma on nimenomaan kehitysvammaisten palvelukotien ja kuntoutuskotien kohtalo. Mutta muistaakseni valiokunnan mietinnössä on sanottu, että siihen käytäntöön, joka tähän asti on ollut voimassa, tällä lailla ei saa puuttua. Samalla periaatteella, jos tästä tulee riita eli jos Kela haluaa omia menojaan kunnan tai rahoittajien suhteen vähentää, ulkopuolinen ratkaisija onkin yhteiskunta ja ministeriö, jolloin uskon, että Kela ei voi vyöryttää kustannuksia sillä tavalla.

Toinen puoli tästä ongelmasta on, että Kela yritti vähentää kustannuksiaan kieltäytymällä korvauksista tietyissä laitostyyppisissä asumispalveluissa, ja ongelma tuli toiselta puolen siitä, että kun kunnissa nähtiin, miten hyvin yksityiset psykiatriset hoitokodit toimivat, ne yrittivät vain nimikylttiä vaihtamalla muuttaa omia hoitolaitoksiaan samalla periaatteella toimiviksi. Tästähän on riitoja käynnissä, ja niitä ei ole vieläkään ratkaistu. Mutta tältä osin tämä ratkaisu nyt pelaa.

Haluaisin lyhyesti vielä luonnehtia näitä yksityisiä psykiatrisia hoitokoteja, jotka ovat tulleet toimintaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kun ed. O. Ojala totesi, että tässä tulee ongelmia pohjoismaisen hyvinvoinnin säilyttämisestä — vaikka en ymmärrä, miten tässä esityksessä tulee — sanoisin, että nämä yksityiset psykiatriset hoitokodit ovat erinomainen keino vahvistaa pohjoismaista hyvinvointijärjestelmää. Kerron miksi:

Meillä oli käynnissä psykiatristen hoitolaitosten, B-mielisairaaloiden ja A-mielisairaaloiden saneeraaminen ja piti miettiä, mihin potilaat sijoitetaan. Meillä oli potilaita isoimmissa B-mielisairaaloissa varmaan 1 000, pienimmissäkin 300—400. Yhdessä huoneessa saattoi olla 20 ihmistä. Nämä yksiköt toimivat tehottomasti. Hoi-

topäivän hinta esimerkiksi 80-luvulla oli 700 markkaa. Tähän tarpeeseen perustettiin näitä hoitokoteja ja hoitopäivän hinnaksi saatiin 250 markkaa. Siitä huolimatta, että siirrettiin näitä koskaan avohuollossa asumattomia ihmisiä 10 hengen huoneesta hoitokoteihin, joita rakennettiin, yksityiseen omaan huoneeseen, heidän hoitopäivänsä hinnaksi saatiin 200 markkaa. Sanon, että tällä järjestelmällä on erittäin tehokkaasti ja oleellisesti rakennettu pohjoismaista hyvinvointia ja vaihtoehtoisia malleja laitoshoidolle.

Kun ed. Vehkaoja korosti sitä, että avo- ja laitoshoidon rajan vetäminen on ongelma, minä olisin ihan toista mieltä. Rajan pitää olla korvausten osalta aivan selvä ja tiukka. Ei näitä hoitolaitoksia muuten synny, jos voidaan pallotella, että tuosta me saamme vähän erilaisia korvauksia ja tuosta erilaisia. Pelisääntöjen pitää olla siltä osin täysin selvät, että näillä laitoksilla on toimintaedellytykset. Siitä olen samaa mieltä, että hoidon rajan pitää olla liukuva ja vuorotteluhoitoa on tehtävä ja sitä tehdäänkin nimenomaan sitten, kun pelisäännöt ovat selvät, ja siihen nimenomaisesti pyritään.

Herra puhemies! Siltä osin tämä on säästölaki, että tämä edistää avohoitoon siirtymistä ja avohoidossa hoito on yhteiskunnalle halvempaa. Se on samalla, niin kuin esimerkkini B-mielisairaalan potilaista osoitti, asukkaille inhimillisempää. Se mahdollistaa esimerkiksi pitkään laitoksissa olleille ensimmäistä kertaa itsenäisen asumisen, oman päätösvallan, oman ympäristön, intimiteetin, kaiken tällaisen. Se on myös näille yksilöille parempaa. Minusta lakiesitys, herra puhemies, on kaikilta osiltaan erittäin hyvä. Ongelmaksi jää avo- ja laitoshoidon käsitteiden määritteleminen vielä erityisesti kehitysvammapuolella ja jossakin mielessä muidenkin erityisryhmien kohdalla. Näitä ei tämän lain käsittelyn yhteydessä pystytty ratkaisemaan eikä pitänytkään, koska tämä oli kiireellinen lakimuutos. Se tarvittiin, että tällainen pallottelu ja ihmisten kärsiminen oikeusturva-asioissa, yksittäisten varsin heikossa asemassa olevien ihmisten, jotka eivät pystyneet pitämään puoliaan esimerkiksi Kelaa vastaan, saadaan loppumaan. Lakiesitys on hyvä, ja käytäntöä täytyy seurata muiden potilasryhmien kohdalla. Tämä pitää hyväksyä tässä muodossa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hieman ihmettelen sitä, että lääkärinä toiminut ed. Kemppainen kuvittelee todellakin, että rajanveto voi olla käytännön elämässä selvä. Ei se mitenkään voi olla. Se voi olla vain sopimuksen varainen ja sopimuksen varaisesti selvä. Sanotaan näin, että kun tämäkin laki on laadittu, niin seuraavana päivänä alkaa pohdiskelu erilaisissa toimintayksiköissä, mitenkä heidän kohdallaan tapahtuu. Onko se etu vai onko se haitta? Tämmöiset kysymykset yhteiskunnassa pitäisi hoitaa kerta kaikkiaan pois sillä tavalla, että esimerkiksi avo- ja laitoshoidossa rahoitusosuudet vähitellen saataisiin täysin samoiksi eri osapuolten osalta riippumatta siitä, kummasta hoidosta on kysymys. Vasta sellaisessa tapauksessa me todella voisimme vapautua tästä pallottelusta ja paneutua siihen, että nämä henkilöt saisivat todella kulloinkin itselleen parhaimman hoidon.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, että kun en ollut ehtinyt riittävästi valmistautua kiireisen päivän johdosta puheenvuoroon, en kaikkea voinut puhua, mutta nyt olen ehtinyt tutustua asiakirjoihin vielä uudelleen ja muutaman asian tässä vielä halusin tuoda esille myös ed. Kemppaiselle, joka äsken käytti puheenvuoron, mutta nyt hän on poistunut.

Hän oli kyllä aivan väärin kuunnellut minua, kun sanoin, että julkisen laitoshoidon määritelmä eräiden asiantuntijoiden mielestä saattaa johtaa erotteluun sillä tavalla, että julkisesta laitoshoidosta tulisi köyhäinhoitoa ja yksityinen laitoshoito olisi hyväosaisten, vauraiden ihmisten hoitoa. En millään tavalla kritisoinut sinänsä erittäin hyvää kehitystä, jolloin on esimerkiksi mielenterveyspotilaita laitoksista voitu siirtää hoitokoteihin järjestettyyn hoitoon.

Mutta kun ed. Kemppainen yksinomaan korosti, että avopalvelu on aina parempaa kuin laitoshoito — ainakin sai sellainen käsityksen, että hän ihannoisi aina ja kaikissa tapauksissa avopalvelua — niin ei se ihan näinkään ole. Kyllä meillä on myös tiedossa, että nyt on siirretty rajusti psykiatrisia potilaita pois laitoshoidosta. Vaihtoehto onkin ollut se, että he ovat yksin jossakin palveluasunnossa tai vastaavassa, siis täysin heitteillä kytännössä. Heille ei olekaan järjestetty avohoitoa, vaan heidät on vain työnnetty ulos laitoksista. Sellainen kehitys minusta ei ole millään tavalla ihannoitavaa, vaan todellakin laitoshoidon vastapainona tulee olla hyvin järjestetty avohoito palveluineen, riippuen tietysti asiakkaan tai potilaan tarvitsemista palveluista.

Kaiken kaikkiaan, kun ed. Kemppainen jotenkin antoi ymmärtää, että tämä hallitus olisi luonut tähän maahan aivan erinomaisen hoito-

kotikäytännön uutena asiana, muistuttaisin vain, että Helsingin omistamassa Nikkilän sairaalassa on ollut kotisairaanhoitoa mielenterveyspotilaille jo 60-luvulta lähtien. On tietysti hyvä, että se on muuallekin maahan levinnyt. Siinä nimenomaan jo kauan sitten kyettiin osa pitkäaikaissairaista sijoittamaan koteihin tai kodinomaiseen ympäristöön. Sillä tavalla se ei ole mitään varsin uutta asiaa.

Arvoisa puhemies! Vielä olisin halunnut tuoda esille sen, että erityisesti Kynnys ry:n lausunnossa valiokunnassa korostettiin monia keskeisiä seikkoja. Minä puheenvuorossani aikaisemmin viittasin siihen, että tätä lakia valmisteltaessa tuntui, että potilaan tai asiakkaan näkökulma oli kovasti unohtunut. Kynnys ry muun muassa kritisoi sitä, että hallituksen esitys merkitsee sitä, että varsin alhaisella säädöstasolla määritellään monia yksilön perustavaa laatua olevia oikeuksia. He nimenomaan eivät voineet sitä hyväksyä. Kynnys ry, Mielenterveysseura ja Mielenterveyden Keskusliitto, ja oli myös muita järjestöjä, olivat sitä mieltä, että olisi ollut parempi ottaa aikalisä tämän asian käsittelyn yhteydessä ja vielä hioa ehdotusta paremmaksi. Vaikka sosiaali- ja terveysvaliokunta sai ministeriöstä hieman muutospykäliä, joilla eräitä epäkohtia korjattiin, ja vaikka valiokunta lopulta hyväksyi kolme pontta, niin siltikin minua huolestuttaa, että ehkä ne muutokset eivät ole riittäviä.

Kynnys ry kritisoi myös vahvasti sitä, että ehdotuksessa painottuu hyvin lääketieteellinen lähestymistapa ja että ei ole riittävässä määrin tehty eroa selkeästi sairaanhoidon palvelujen ja toisaalta sosiaalihuollon avopalveluiden ja niiden osalta erityisesti asumispalveluiden välillä. Heidän mielestään nämä erot olisi tullut hyvin selkeästi tehdä.

Olipa siellä mm. myös Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys Yty ry, joka oli sitä mieltä, että kun tässä kuitenkin aika selkeästi määritellään laitoshoito, niin vastapainoksi olisi ollut tarpeellista selkeästi määritellä avohoito. Mutta meillä valiokunnassa ei kuitenkaan ollut enää mahdollisuuksia paneutua siihen, olisiko näin pitänyt tehdä. Tietysti lakia voidaan aikanaan muuttaa tarpeen mukaan, jos nähdään se hyväksi.

Edelleenkin monet vammaisjärjestöt kantoivat huolta siitä, minkälainen tilanne — kun näitä neuvotteluja käydään Kelan paikallistoimiston ja kuntien kesken tai, voisiko sanoa, köydenvetoakin varmasti aika monissa tapauksissa — tähän maahan muodostuu, tuleeko hyvin kirjava käytäntö eri puolilla maata. Jälleen kerran kun meillä on hyvin vahvasti haluttu purkaa valtakunnan tasolta annettavaa normistoa, on se uhka, että erilaisissa asioissa, jotka koskevat potilaan tai asiakkaiden palveluja, todella käytäntö ja tulkinta muodostuvat hyvin erilaisiksi eri puolilla maata.

Arvoisa puhemies! Valiokunnassa ollaan tietysti aika vaikean tilanteen edessä, koska, niin kuin täällä jo aikaisemmin valiokunnan puheenjohtaja muistaakseni totesi, ei oppositio ole halunnut asioiden käsittelyä valiokunnassa vitkutella tai pitkittää. Päinvastoin me olemme kärsimättömästi aina odottaneet, että pääsisimme eteenpäin asioissa. Mutta kyllä se on ollut enemmänkin hallitus, joka on asioiden käsittelyä vitkutellut. Siitä johtuen olemme joutuneet myös iltaisin, tänä iltanakin, ratkaisuja tekemään.

Vielä olisin lopuksi halunnut, arvoisa puhemies, todeta esimerkin yhdestä ongelmasta, joka kuvaa tilannetta ja sitä, miksi jonkin näköinen korjaus on joka tapauksessa pakko saada nykytilanteeseen verrattuna. Kuten aikaisemmin mainitsin, oli lääkärin määräämä sairaankuljetus terveyskeskuksesta yliopistolliseen keskussairaalaan, mutta Kelan sosiaalivakuutustoimikunta oli hylännyt korvaushakemuksen. Kyseessä oli suhteellisen korkea kustannus. Keiteleeltä Kuopion yliopistolliseen sairaalaan ambulanssikulut ovat olleet 1 704 markkaa. Tällainen hakemus on hylätty ja sitä on perusteltu juuri sillä, että tätä "korvausta ei suoriteta sairaanhoidon tai sairaankuljetuksen kustannuksista, jos sairaanhoito tai sairaankuljetus on järjestetty sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla tai jos tosiasiassa on kysymys mainitussa lainkohdassa tarkoitetusta järjestelystä". Tämä on yksi esimerkki siitä, mihin muun muassa ed. Kemppainen viittasi, että tulkintaongelmia on paljon.

Jos korvauksia esimerkiksi yksityisille hoitokodeille tai heidän asiakkailleen tarvittujen palvelujen osalta ei saada — useasti kyseessä ovat niin varattomat henkilöt, että heidän omat varansa eivät riitä — ja nämä kustannukset kaatuvat hoitokodin niskaan, totta kai se merkitsee myös sitä, että ne ed. Kemppaisen mainitsemat varsin alhaiset hoitomaksut eivät enää toteudukaan, vaan silloin ne tietysti tulevat huomattavasti kalliimmiksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 28.11., ja se oli hyvin pitkällisen valmistelun tulos. Valiokuntaan se lähetettiin 1.12., mutta valiokunnan tehtäväksi jäi parissa viikossa tähänkin asiaan ottaa kantaa niitten lukuisien muitten esitysten ohella, joista tämän illan ja yön listalla on muutama.

Valiokunnan asiantuntijoitten kuuleminen osoitti sen, että kysymys on hyvin vaikeista määrittelyistä näitten palvelujen osalta. Aikaisemmissa puheenvuoroissa tätä ongelmakenttää on verrattain hyvin tuotukin esille.

Itse olisin kiinnittänyt pariin asiaan huomiota valiokunnan lähes yksimielisessä mietinnössä. Mehän äänestimme loppujen lopuksi yhdestä ainoasta pykälästä, ja suurin piirtein loppujen lopuksi oltiin mietinnöstäkin yksimielisiä, niin että vastalauseet lähinnä koskevat perusteluja ja tätä kyseistä pykälää.

Näitä valiokunnan kannanottoja kun katsotaan, niin sivulla 3 tuodaan esille Kansaneläkelaitoksen asema ja kuntien kanssa käytävät neuvottelut. Minusta esille tulleet seikat olivat jonkin verran yllättäviä. Eduskunnan alaisessa Kansaneläkelaitoksessa, jossa valtaa käyttävät eduskunnan valitsemat valtuutetut ja johtajatkin nimitetään valtioneuvoston esityksestä, tosin presidentin toimesta, uskoisi demokratian nimenomaan näittenkin asioitten osalta johtavan siihen, että Kansaneläkelaitos olisi joustava ja mielyttävä yhteistyökumppani. Mutta näin ei käytännössä ole ollut, ja olisikin toivottavaa se, että tähän saataisiin muutos. Valtuutetut ovat kyllä tehneet parhaansa, mutta heille ei ole käytännössä kerrottu näistä ongelmista, jotka kymmenien asiantuntijoitten taholta tuotiin esille todeten, että tämä järjestelmä ei kaikissa osin maata toimi. Tämän vuoksi tähän on liitetty muutamia ponsiesityksiä, joista yksi juuri koskee Kansaneläkelaitoksen ja kunnan neuvotteluja henkilön avo- tai laitoshoitopaikasta ja sen rahoituksesta, jolloin henkilöä itseään pitäisi kuulla. Valiokunnan lähtökohtanahan oli se tosiasia, että rahoituspäätös saattaa vaikuttaa keskeisesti henkilön elämäntilanteeseen, joten tässä mielessä muutos olisi paikallaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö toimitti asiantuntijakuulemisen aikana lukuisia papereita ja niitten ohella myös ministeriön tulevia ohjeita siitä, miten käytännön sovellutus tulisi tapahtumaan. Valiokunta hyvin pitkälle halusi uskoa, että nimenomaan sosiaali- ja terveysministeriö on se, joka tässä asiassa tulee omilla ohjeillaan tuomaan pelastusta, ja käytäntö tulee osoittamaan, miten tässä asiassa tullaan onnistumaan.

Mutta valiokunta joka tapauksessa epäili, että käytännön sovellutus tulee olemaan hankalaa siitäkin huolimatta, mitä olen itse aina välillä kysynyt niin itseltä kuin muiltakin: Kun me olemme myös kunnallisvaltuutettuja, tässäkin talossa usein epäillään, että kunnat eivät pysty tekemään näitä päätöksiä, vaan ministeriön pitää valvoa, jotta kunnallishallinto toimisi lakien edellyttämällä tavalla. Samanlainen epäilyshän tässä, kuten äsken totesin, oli myös eduskunnan alaisen Kansaneläkelaitoksen osalta.

Joka tapauksessa tähän liitettiin yksimielisesti ponsi, jossa todetaan: "Valiokunta edellyttää hallituksen seuraavan kiinteästi avo- ja laitoshoidon rajankäynnistä syntyvää käytäntöä ja antavan eduskunnalle selvityksen lainmuutoksen merkityksestä ja vaikutuksista sekä tarvittaessa ryhtyvän lainsäädäntömuutoksiin. Avo- ja laitoshoidon välisessä rajankäynnissä on otettava huomioon eräät luonnolliset rajat. Kotona tapahtuva hoito osoittaa jo sinänsä, että kysymys on avohuollosta. Myös vuokran maksaminen osoittaa avohuoltoa, vaikka vuokraan olisi sidottu palveluja, joista ei peritä erillistä maksua."

Kaikki tämä muotoilu osoittaa, miten hankalasta lakien tulkinnasta käytännössä saattaa olla kysymys. Toisaalta sovelletaan sitä eduskunnan vanhaa konstia, että jos asia näyttää epäselvältä, niin hallitukselta odotetaan selvitystä, ja jos näyttää vielä epäselvemmältä, edellytetään selontekoa. Sitä tässä asiassa ei kuitenkaan haluttu tehdä.

Valiokunnan mietinnössä on lopussa sivulla 5 ponsi siitä, että "valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan, että edelleen voidaan jatkaa yhteiskunnan varoja säästävää käytäntöä, jossa avohuollon yksiköiden eräät palvelut, kuten kuljetukset, fysikaalinen hoito ja lääkkeet, voidaan ostaa edullisesti". Tämäkin osoittaa sitä epävarmuutta, kun valiokunta tässä todellakin toteaa, että "edelleen voidaan jatkaa yhteiskunnan varoja säästävää käytäntöä". Ellei tällaista pontta, joka tulee eduskunnan vastaukseen, laitettaisi, niin valiokunta tämän mietinnön mukaan pelkää, että tällaista toimintaa ei käytännössä olisi.

Arvoisa puhemies! Tämän asian lähes yksimielinen käsittely osoittaa, että vaikka hallitus näitä esityksiään tuo eduskuntaan viime vaiheessa ja tämänkin sen jälkeen, kun budjettilakien piti tulla hallitukselta eduskuntaan, niin valiokunta ja sen jäsenet ovat valmiita venymään hyvinkin pitkälle. On tietysti valitettavaa, että kun

näin venytään, kun hallituksessa asioita siirretään — tosin tätä asiaa ei hallituksessa juurikaan ole ehditty siirtää, koska se annettiin vasta joulukuun alussa, mutta on siirretty monia muita esityksiä — sitten tavallaan tämän vaivan palkkana näitä kaiken lisäksi käsitellään täällä yömyöhään. Mutta niinhän se on, että kiittämättömyys on maailman palkka.

Ed. von Bell merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari on todella oikeassa siinä, kun hän totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on ollut valmis venymään näissä asioissa. Tämäkin asia, joka nyt on käsittelyssä, on todella tärkeä. On ollut vahinko, että se on tullut näin viime tipassa meidän käsittelyymme, vasta aivan viime vaiheessa ja tilanteessa, jossa meillä on ollut budjettilakeja muutenkin kesken. Tämä asia on kuitenkin katsottu valiokunnassa niin tärkeäksi, että nopeasti halusimme sen käsitellä, koska on tietyllä tavalla tarkoitus pakottaa Kansaneläkelaitos tulkitsemaan kansalaisten etujen mukaisesti lakeja, joita olemme säätäneet. On aika valitettavaa se, että Kansaneläkelaitoksen tulkintavalta on tällä hetkellä niin suuri, että siellä voidaan tehdä päätöksiä, jotka eivät ole kansalaisten etujen mukaisia.

Nyt käsiteltävässä laissa pyritään saamaan tilanne toiseksi. Kuitenkin kiireen takia jää varmasti valiokunnan jäsenille vähän sellainen epäilys, onko tämä nyt onnistunut vai ei. On jo monta puheenvuoroa käytetty niistä epäkohdista, joita tähän mahdollisesti liittyy. On erittäin tärkeää, että jatkossa lakia tarkkaan seurataan, mitkä sen vaikutukset ovat.

Kaiken kaikkiaan tosiaan toivoisi, että näinkin merkittäviin asioihin aina jäisi eduskunnalle riittävästi aikaa käsittelyyn. Tietenkin olisi toivottavaa, että ne käsiteltäisiin päiväsaikaan.

P u h e m i e s : Toivottavaa olisi myös, että vastauspuheenvuorot selkeästi olisivat vastauspuheenvuoroja.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! On totta todellakin, että valiokunnassa harkittiin aika pitkään sitäkin, että lakiesitys hylättäisiin, eikä varmaankaan mistään poliittisesta syystä. Tämä kuuluu ehdottomasti niiden hallituksen esitysten joukkoon, joista valiokuntamme saattoi käydä hyvin asiapitoista, asiantuntevaa keskustelua. Kaikilla oli varmasti ihan yhteinen huoli siitä, että tämä tärkeä kysymys etenisi jollakin tavalla tämän lain jälkeen, että tilanne olisi lain vahvistamisen ja voimaantulon jälkeen parempi kuin tällä hetkellä.

Minusta sen arvioimiseksi, miltä tilanne mahtaa tulevaisuudessa näyttää, kannattaa ehkä olla tietoinen niistä tarpeista, joita esimerkiksi Kansaneläkelaitos on esittänyt siihen aikaan, kun koko tilanne muuttui viime kesän aikana akuutiksi ja tulehtuneeksi. Kansaneläkelaitos on ryhtynyt puhumaan palvelukodeista, jotka siis ovat kehitysvammaisia ja psykiatrisia potilaita etenkin palvelevia hoitotapoja, kevennetyn laitoshoidon käsitteellä. Tämä on minusta hyvin mielenkiintoista. Tekstissä, joka Kelasta on tuotettu, yritetään todellakin todistaa sitä seikkaa, että oikeastaan tällaiset palvelukoditkin on mahdollista tulkita laitoksiksi.

Tämä on suuri takaisku sitä kehitystavoitetta vastaan, joka meillä on ollut jo vuosien ajan, että me pyrkisimme avohoitoon. Se on myös isku sitä vastaan, että meillä tulisi olemaan hyvää avohoitoa, sillä keskustelussa ei ole vielä minusta riittävästi pidetty tosiaankaan esillä sitä seikkaa, että kun kunnat ovat siirtyneet laitoshoidosta suosimaan avohoitoa, on tapahtunut samanaikaisesti sellainen seikka, että on tingitty palvelutasosta, on hyvin minimaalisella henkilökunnalla pyöritetty toimintaa ihmisille, jotka eivät ole ollenkaan valmentautuneet niin vähällä tuella tulemaan toimeen esimerkiksi pitkien laitoksissa olleitten jaksojen jälkeen.

Kunnat ovat säästäneet tavattoman paljon palvelurakenteen muutoksessa sitä kautta, että kuntayhtymien maksuosuudet ovat pienentyneet. Mutta tätä säästöä ei ole lähestulkoonkaan, edes suurta osaa siitä, osoitettu avohoitopalvelun rakentamiseen taikka toiminnan pyörittämiseen, vaan kunnat ovat taloudellisissa vaikeuksissaan ahnehtineet tästä välistä omien budjettiensa yleiskatteeksi sen edun, jonka tämä palvelurakenne niille on voinut aikaansaada.

Nyt olen tuntenut toisaalta sympatiaa Kansaneläkelaitosta kohtaan juuri siinä arvostelussakin, jota sieltä on tullut, että he eivät halua olla tukemassa huonoa avohoitoa, ja minä olen tästä asiasta samaa mieltä. Jos sellaista on tapahtunut, että asiakkaat ovat palvelurakenteen muutoksesta tosiasiallisesti kärsineet eikä olekaan toteutunut se palvelurakenteen varsinkin 80-luvulla esillä pidetty kirkas ajatus, että se on inhimillistä ja

asiakkailla on itsemääräämisoikeus, se on kodinomaista ja kaikkea hyvin positiivista, on sanottava, että tällaista muutosta me emme halua olla tukemassa.

Mutta mitkä ovat sitten ulospääsytiet tästä tilanteesta, jossa joitakin ylilyöntejä on todellakin tapahtunut?

En usko, että ulospääsytie tai ratkaisu voi olla se, että me uudelleen määrittelemme kyseiset palvelukodit laitoshoidoksi, koska ei meillä enää ole voimassa laitoshoidonkaan suhteen mitään sellaisia kriteeristöjä taikka normeja, jotka säätelisivät sitovasti, kuinka paljon henkilökuntaa esimerkiksi laitoksessa tulisi olla. Nämä ajat on haluttu jättää taakse. Se oli 80-lukua, kun sanottiin, että laitoksessa pitää olla niin ja niin monta henkilöä sairaansijaa kohti työssä, eli se ei ratkaise tätä kysymystä.

Ei myöskään, sanottaisiinko, huonon avohoidon ongelmaa lakiesitys muutenkaan tietenkään ratkaise. Sen voi ratkaista ainoastaan se, että kunnat kantavat enemmän rahoitusvastuuta myös avohoidoksi määriteltyjen palvelukotien osalta. Laadukkaan avohoidon suhteen on sanottava myös se, että se edellyttäisi, että asiakkaan maksuosuudet eivät nousisi siinä määrin kuin nyt on tapahtunut ja tapahtumassa edelleenkin. Kansaneläkelaitos on itse tutkinut asiaa ja todennut, että kunnat ovat aikaisemmasta poiketen ryhtyneetkin tekemään osittaisia maksusitoumuksia, kun ne aiemmin tekivät maksusitoumuksia kokonaishoidoista, ja sitten antavat jonkin verran toimeentulotukea palvelukodeissa asuville.

Kelassa on huomattu, että potilaan kohdalla tilanne on todellakin johtanut siihen, että maksut, kuten vuokrat ja palvelumaksut, huomioon ottaen tällaisen avohoitoasukkaan kaikki tulot menevät maksuihin eikä omaan käyttöön jää mitään, ei edes kansaneläkkeen pohjaosaa, jonka on jäätävä omaan käyttöön, jos asukas on laitoshoidossa.

Tämä on se tilanne ollut, ja mielestäni laki ei valitettavasti korjaa, niin kuin sen pitäisi, tätäkään osuutta asiassa. Tässä ei tule mitään parannusta, ennen kuin kunnat itse suostuvat kustantamaan myös hyvää avohoitoa, kuten ovat kustantaneet hyvää laitoshoitoa.

Sitten, arvoisa puhemies, minä löysin sosiaali- ja terveysministeriön laatiman perusteen avo- ja laitoshoidon määrittelemiseksi ja jo ehdinkin mainita, että täällä on monia sellaisia yksityiskohtia, jotka antavat aihetta siihen pelkoon, että tulevaisuudessa tämä määrittely tulee olemaan enemmän laitospainotteinen kuin hallituksen esityksessä on väitetty.

Täällä puhutaan esimerkiksi laitoshoidossa olevista henkilöistä siihen mittaan, että heitä ovat mm. henkilöt, jotka eivät yksin selviä kotona. Kuka meistä nyt yksin aina selviäisi kotona? Tämä nyt ei ole mikään tyhjentävä esitys. Mutta siitä näkee asenteen ilmaisusta "ettei selviä yksin kotona" — herrajestas!

Mainitsinkin jo aikaisemmin siitä, että toinen asenteellinen virheellisyys täällä on siinä, että avohoidon asumispalvelussa olevan kohdalla sallittaisiin määritelmällisesti palvelujen hankinta kodinhoitoavusta tai kotisairaanhoidosta tai päivä- tai yöhoidosta tai esimerkiksi sarjahoidosta sairaalassa tai terveyskeskuksessa. Tässä ei ollenkaan huomata sitä asiaa, että meidän on avohoitona pidettävä ehdottomasti myös sellaista hoitoa, jossa esimerkiksi on erikoisväkeä psykiatrian tai kehitysvammaisten puolella.

Kolmas asenteellinen omalaatuisuus, joka on käytännölle täysin vieras ministeriön paperissa — joka paperi muuten on valmisteltu ilman, että kenttäväki olisi päässyt mitään lausumaan, minkä takia siellä tällaisia kummallisuuksia onkin — on se, että täällä sanotaan, että "avohoidon tunnusmerkkejä esimerkiksi on, että asukas maksaa vuokraa ja vastaa elinkustannuksistaan sekä saamistaan palveluista". Asia vain on niin, että esimerkiksi palvelukodeissa ei voida tällaisen mallin mukaan mennä, että nämä kaikki ehdot yhtä aikaa toteutuvat.

Kuitenkaan kukaan meistä, jotka käymme tällaisessa palvelukodissa, tuskin voi väittää nähtyään tyypillisen, tälle ajalle ominaisen palvelukodin, että se olisi laitoshoitoa, paikka, jossa ihmiset hallitsevat selvästi itseään, saavat ehkä lääkitystä mutta tulevat toimeen. Mutta eivät maksa sillä tavalla erikseen kustakin palvelusta, niin kuin avohoidossa on kai sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tyypillistä, vaan maksavat käytännöllisistäkin syistä kuukausittaisen palvelumaksuosuuden tai maksavat vain yhden summan kuukaudessa, johon kaikki asiaan kuuluvat seikat on yhdistetty. Tuntuisihan se hullulle, että vain joidenkin määritelmällisten seikkojen takia täytyisi pilkkoa jotakin maksun ottamista asiakkailta. Eihän siinä ole mitään järkeä.

Sitten on vielä sivulla 8 määrittelykysymyksissä minusta varsinainen juttu, joka viimeistään avannee silmät muiltakin siinä, miten vaikeasta asiasta on kysymys. Ei pidä yhtään ihmetellä, että näinkin paljon on jouduttu arvostelemaan

hallituksen esitystä. Sanotaan, että eläkevakuutuksessa vasta jatkuva laitoshoito vaikuttaa etuuksien maksamiseen, ja sitten tarkastellaan, mikä on jatkuva hoito: "Jos laitoshoito ei ole yhdenjaksoista, se katsotaan eläkevakuutuksessa kuitenkin jatkuvaksi, jos laitoshoitopäiviä on vähintään 90 ja kotonaolojaksot kestävät yhdenjaksoisesti 15 päivää tai vähemmän sekä laitoshoitojaksot ovat keskimäärin pitempiä kuin kotonaolojaksot." — Piste. Ennen kuin tämä kaikki on selvitetty kunkin potilaan kohdalta, tarvitaan, hyvät ystävät, erittäin paljon byrokratiaa, tarvitaan laskukonetta, tarvitaan koko vuosi hoitopäiviä, ennen kuin niistä voidaan laskea keskiarvo — tämä vain tietyn seikan selvittämiseksi.

Tuskin vaikuttavat ponnetkaan tai se, mitä valiokunta on mietintöön liittänyt. Vaikka niissä ponsissa on pontta, voi olla hyvin mahdollista, että edes näillä ponsilla lakiesitys ei tule tuottamaan toivottuja tuloksia — valitettavasti.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan vain lyhyesti olisin halunnut todeta puhujalle sen, että hän käsitteli asiaa aivan varmasti pääasiassa oikein muun kuin vanhustenhuollon osalta, mutta me olemme kokeneet myös yksityisen vanhustenhuollon puolella ongelmana säännöstulkintariidat, joita oli viime kesän aikana. Sellaisissa vanhustenhuollon toimintapisteissä, joissa on ollut perinteisesti vanhainkoti, mutta sitten on tehty avohuoltopuoli ja mahdollisesti vielä on yhdistetty siihen palveluasumista, oli ihan omiaan kangistamaan tilannetta, että tämä riita oli ilmassa koko ajan ja sen mukaisesti koetettiin saada käytännössä olevaa tilannetta sopimaan sääntöön. On erittäin tervetullut asia, että valiokunnan mietintö nyt lopulta tuo selvyyttä kenttäväelle myös yksityisellä sektorilla.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Perimmäinen syy siihen, että jouduttiin tilanteeseen, jossa oli pakko sen selkiyttämiseksi käsiteltävänä oleva laki säätää, on meidän taloudellinen tilanteemme, joka johti siihen, että jotkut kunnat spekuloivat mahdollisuudella saada Kelalta korvaukset vaihtamalla kyltin vanhainkodin oven päälle palvelukeskukseksi. Toisaalta Kela omalta osaltaan on ryhtynyt säästötoimenpiteisiin ja tiukentamaan tulkintojaan. Nämä tulkinnat ovat vaihdelleet maan eri osissa. Erityisesti Itä-Suomessa on jouduttu varsin vakaviin rajariitoihin. Valitettavinta on totta kai ollut se, että uhreiksi tässä ovat joutuneet yksilöt, jotka ovat pudonneet täysin tyhjän päälle. Ei ole oikein, että kun byrokratia taistelee, niin yksilöt kärsivät.

Tässä yhteydessä on herännyt myös kysymys Kelan perimmäisestä roolista. Onko tapahtunut ja tapahtumassa niin, että Kela ottaa yli alkuperäisen tehtävänsä tulkitsijan ja määrittelijän roolia, kun sen roolin pitäisi olla toimeenpanijan rooli, mm. eduskunnan tahdon noudattaja?

Tätä lakia täällä on jo paljolti esitelty. En puutu siihen sen enempää, vaan totean sen lopputuloksista sen, että vaikka tämä pahimmoillaan voi johtaa varsin byrokraattiseen menettelyyn, tämä on pääsääntöisesti myönteinen kysymys. Toivottavasti neuvottelumenettelyä helpottaa se, että laaditaan perusteet avo- ja laitoshoidon määrittelemiseksi.

Näiden pohjalta, mikäli perusteista saadaan mahdollisimman selkeät, rajariitoihin ja viime kädessä STM:n tuomarin roolin käyttöön joudutaan mahdollisimman harvoin. Perusteiden määrittelemisessä, niin kuin täällä on todettu, on hyvin tärkeää se, että ne lähetetään lausunnolle niille tahoille, jotka käytännössä tulevat tätä lakia ja näitä ohjeita soveltamaan. Tämä pitää lähettää kuntatasolle kuntien sosiaaliviranomaisten tarkistettavaksi ja toisaalta Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistojen katsottavaksi.

Yksi tärkeä kohta tässä mietinnössä on se, että valiokunta korostaa, että määrittelyt siitä, onko hoito laitoshoitoa vai avohoitoa, tehdään laitoksittain eikä yksilöittäin yksilö kerrallaan saman laitoksen sisällä. Niin kuin täällä on todettu, tämä esitys puutteineenkin on askel parempaan ja selkiyttää tätä hyvin vaikeaksi mennyttä tilannetta. Siinä mielessä toivon, että tämä käytännössä poistaa niitä ongelmia, joita on ilmennyt.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tätä kyseistä hallituksen esitystä ja valiokunnan mietintöä on varsin pitkään valotettu jo tässä keskustelussa. Otan esiin yhden mielestäni tärkeän näkökohdan.

Valiokunnan mietinnössä sivulla 3 olevassa ponnessa, jossa mielestäni ansiokkaasti korostetaan henkilön, jota hoitopäätös koskee, oikeuksia tulla kuulluksi, kun rahoituspäätöstä tehdään, olisi valiokunnan pitänyt ottaa kantaa siihen, että henkilölle, jota rahoituspäätös koskee, on myös taattava muutoksenhakuoikeus. Olen jättänyt asiasta mielipidevastalauseen siksi, että rahoituspäätökset vaikuttavat henkilön oikeuksiin myöhempiin tukiin, joten tällä asialla on

suuri merkitys ja merkitys myös yksilön itse määräämisoikeuden ja ihmisoikeuden kannalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi sähkömarkkinakeskuksesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 202
Talousvaliokunnan mietintö n:o 51

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 51.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi liikkuvasta kaupasta annetun lain ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n 22 kohdan kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 313
Talousvaliokunnan mietintö n:o 52

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 52.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin paljon puhuttu sosiaalipolitiikasta. Käsiteltävässä asiassa on kysymys liikkuvan kaupan vapauttamisesta Euroopan unionin säännösten mukaisesti.

On todettava, että liikkuvan kaupan kulkumiehet joskus vuosisadan alkupuolella ja vielä puolessavälissäkin olivat hyvin sosiaalisia tekijöitä maaseudulla. Kun he kulkivat talosta taloon kapsäkkinsä kanssa, se oli sosiaalinen tapahtuma talonemännille, joilla ei paljon mitään muuta huvia ollut. Kun nämä avasivat laukkunsa ja esittelivät huiveja, kampoja, purkkeja, purnukoita ja nappeja, niin vaikka talon emännällä ei ollut rahaa ostaa, se tapahtuma kuitenkin saattoi olla jonkinlainen väriläikkä heidän ankeassa elämässään. Mutta se siitä.

Valiokunta on kuitenkin hyvin lyhykäisesti käsitellyt asian yhdellä sivulla. Huomautan kuitenkin, että asia ei ole niin yksinkertainen. Liikkuvan kaupan, kulkukaupan, vapauttaminen tuo maaseudulle kaikenlaisia koijareita, jotka kulkevat talosta taloon liikkuvan kaupan perusteilla. Siihen saattaa ainakin vanhusten ja yksinäisten ihmisten osalta liittyä tietynlaisia vaaratekijöitä. Se tiedetään varsin hyvin, minkälaisia vaaratekijöitä. Tämä ei ole kovin yksinkertainen asia.

Olen varma siitä, että vaikka tämä nyt näin olankohautuksella vapautetaan ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti, niin tulevaisuudessa tulemme lukemaan lehdistä, mitä nämä kulkukauppiaskoijarit maaseudulla tekevät: ryöstävät vanhuksia, jolleivät ryöstä, ainakin varastelevat talot puhtaiksi, kun kapslaukkunsa kanssa kuljeskelevat.

Rouva puhemies! Tämä loppuosa nyt ei ollut sosiaalipolitiikkaa, mutta halusin kuitenkin tästä mainita, koska muutaman vuoden kuluttua tällaisia ilmiöitä alamme lehdistä lueskella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) asia.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 23.45.

Täysistunto lopetetaan kello 23.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen